

Három piacot látogatok rendszeresen (a nyugdíjas ráér...): a Fény utcait, a Lebelt és az általában csak Nagycsarnokként emlegetett Vámbház (gyermekkoromban: Tolbuhin) körüli vásárcsarnokot, a környéken lakóknak Csarnok téri piacot. Kocsmáznai most a Fény utcaiban fogunk.

PIACI ARCOK

Az alagsorban több egyszerű etetőhely lehet fel, magyarul gyorsétermek vagy inkább étkezdék: a szomjoltáshoz, a beszélgetéshez semmi közük, amolyan „egyél, aztán menj”-félék, de török és paleo is hirdeti magát. Az emelt földszinten és az emeleten két-két műintézmény is működik a szomjas vásárlók kiszolgálására. A lentebbiek nagyjából azonos méretűek, mindkettőben három asztal – egy nagyobb és két kisebb –, kint pedig két asztal, két-két székkal, ezek télen is ott állnak a szabadban, hiszen a dohányzás nem csupán nyári sport. Az egyik kocsmában két férfi, a másikban két hölgy a mindenes (csapos, eladó, mert palackos értékesítés is folyik). Utóbbiak: É. és Z. Tapasztalatom szerint egynapi, a vendégek részéről elhangzó „kedveskedő” megjegyzés miatt több #metoo felszólamlást tehetnének, mint a teljes magyar színésznői kör, ideértve a mozgalom kapcsán érzékeny lelkületűvé vált celeb példaképeinket is...

Mindkét helyen találkozom törzsvendégekkel, az átjárás ritka, talán csak én vagyok, akitől itt is, ott is eltűrik morgás nélkül. Kicsit kilógok a sorból: télen egy rigó (tetszenek tudni ugye: vágott, azaz világos és barna sör elegye), esetleg megspékelve egy unicummal, nyáron két kisfröccs száraz fehérből (egyét azonnal lehúzza, egyet elkortyolva),

mellette ÉS-t olvasok, meg Narancsot. És hallgatók, figyelek.

A., A FUTBALLISTA. No, nem napjaink álladarúgója, nem „akadémiai” tag, ő még valódi játékos volt, megjárta a külföldet profiként, Belgium, Spanyolország, Franciaország látta stoplisa nyomát pályáin. Nem a „fizessenek, szívesen koptatom a padot is érte” típus, spa-

A piacon ebédel, ebéd után megissza borát, néha sörét és egy rövidet. A rövid főként „zsubi”, azaz „wodka Żubrówka”, az „egy” társaságban több. Mindig elegáns, zakó, nyakkendő, kis táska, vásárlás esetén jól körülhatárolt szatyor, nem reklámnylon. Sokat van együtt D.-vel, még ma is aktív, bár a korban már benne járó – P. bácsinál mintegy tíz évvel fiatalabb – színész kollégájával, aki a Jászai Mari-díjban is kolléga. D. a társaság középpontjában fürdik, remek – néha intim – történeteket mesél. Amikor nem játszik, itala a whisky, bizony több is, nem utasítja vissza, ha meghívják, munka előtt viszont csak kávé és körte Cappy. Brrrr...

nyol Király Kupát is nyert. Általában csendes, udvarias figura, de főként nyáron színes egyéniség. Piros sportcipő, zöld rövidnadrág, sárga trikó. Kedves, barátságos, semmi nagyképűség, nagy bevásárló és persze otthoni séf. Cekkereit több körben pakolja meg, közben vissza-visszatér beszélgetni. Nős, feleségét – aki külföldön él – évek óta keveset látja (azt rebesgetik, hogy az asszony csak nagyobb összegért lenne hajlandó elválni), hát ritkábban találkozhatnak, de itthon sem akar nőszülni. Megéri... Általában két társal – rajongóval – jár együtt, egyikük F. bácsi. Ő még felálló kötött sapkájával is alulról veri a 150 centit, nyugdíja előtt meós volt. A másik fehér üstökű, korpulens természetű, volt mentős. A csak szódát iszik (mútéte óta fegyelmезetten), F. bácsi pohár söröt fogyaszt, igaz, többször kér belőle, a mentős hol ezt, hol azt, inkább bort, ma már bizonyos mértékkel, régebben – Balog minisztert idézve – nem kevésszer túltolta a biciklit.

F., A ZENÉSZ. Most nagyon rossz passzban van, a világhírű zenész, Liszt Ferenc-díjas édesapja meghalt. Érthető módon nagyon megviselte, kocsmái „jóbarátai” a háta mögött finoman jelezték, hogy most F. keveset dolgozik, és édesapja nyugdíja hiányzik a napi sör-unicum (többszöri) elfogyasztásához, amit egyébként felesége amúgy is rosszszall. Két leány apja, róluk igaz szeretettel beszél, főz is nekik. Kopaszodó, finoman szólva is testes egyéniség, imádja a motort, imád beszélni, ha nincs saját partnere, hozzászól más asztali beszélgetéshez, így kérve abban helyet. Tanácsokat is szívesen ad, gyakorta – ahogy annak idején, a fentebb stíl uralkodása alatt mondták volna – nyomdafestéket nem tűró szavak használatával. Törzshelye van a sarokban, ez fontos, mert maratoni tartózkodó, törzspoharai még nincsenek. Hiába ez nem egy német sörcsarnok.

A „helyi művészvilág” korelnöke P. bácsi, a Nemzeti, a „rég” Nemzeti volt tagja, Jászai Mari-díjas, túl a 80 éven, nemrég elhunyt bátyám barátja. Megismerkedésünk kissé hihetetlen: rigómmal nyáron szabadban lévő asztalhoz vágytam, az ott ülő idősebb úrtól engedélyt kértem a leüléshez. Bemutakoztam, mire zakója belső zsebébe nyúlt és elővett egy fényképet. Négyen voltak rajta, ezt mondta: „én, a fiam, a feleségem és a bátyád, kedves barátom. Mindig nálam van a kép.” Sajnos a felesége meghalt, fia külföldön él, ő egyedül itthon.

I., A RENDEZŐ, OPERATŐR, BALÁZS BÉLA-DÍJAS. Makk tanár úrról mint ikonról beszél, volt műugrótanonc is. Több „boros” filmet csinált, ezek reklámfilmek, de a dokumentum műfajban is ismert. Széles karimájú kalapban vagy sapkában, csibészes mosolylyal a szája sarkában üldögél – néha egyedül, gyakrabban társaságban. Jó történeteket mesél. Jellegzetes a tarkójára lógó, hosszú, ősz haja, gondosan nyírt szakáll (néha borostával kiegészítve), mindkettőt gyakorta igazítja zsebében hordott fésűjével (szerencsére nem nyeles!) A menüje? Sör és

unicum vagy betétes kávé, a betét mindegy, de legyen rövid. Időnként eltűnik, ilyenkor barátjával Zalába megy – Istenem, hány-szor ígérte már, hogy pálinkát hoz onnan nekem. . . Legfrissebb élményem, hogy 70. születésnapját a kocsmában (gondolom: is) ünnepelte, pezsgőt bontatott, és töpörtyűt, lila hagymát, stífoldert, kenyeret, uborkát hozott a „nagy asztalhoz”, így látta vendégül barátait. Ő este, otthon pizzát evett. . .

A., A FESTŐ, MUNKÁCSY MIHÁLY-DÍJAS.

Ami aktív korszakát illeti: korosztálya legtehetségesebbjei között tartották számon, kritikusok dicsérték az egész világot bejárt kiállításait, lázadóként performansokat szervezett, belekóstolt a fotózásba, külföldi

tanulmányutakon járt Németországban, Itáliában, Franciaországban. Féltestvére híres énekesnő. Jó húsz éve nem fest már, két sztrók fogta meg. Kedvenc kifejezése: „ez fantasztikus”. Valóban fantasztikus, hogy tavaly, hosszú idő után újra kiállítása volt a Bedő házban. Engem elfogadott, jártam a lakásán, megmutatta a képeit, a legkisebb 1,5×2 méter. Kicsit túlozva mondható, hogy útja a Rózsa presszóból indult és a Fény utcába torkollott. Azt hiszem nem hagy ki napot, szereti a társaságot. Egy unicum és egy pikoló sör az adagja (jó, inkább duplázva).

J., A BIRKÓZÓ. Neve van a sportban, kétszeres olimpiai bronzérmes, világbajnoki érmes helyezésekkel dicsekedhet, sokszoros magyar bajnok. Medvés mozgású, kicsit húzza a lábát, tán nem is veszi észre. Szívesen elüldögél a kocsmában, egy csinos, szőke, orosz vagy ukrán származású, de magyarul jól beszélő asszonnyal látni együtt. A két csapos, Á. és L. azt mondja, segít, összeszedi a poharakat, behozza azokat. Bort iszik, keveset, de azért egy pohárnál többet. Az asszony cigarettázik, ezt J. gyűjtja meg, ő tavaly december óta pipázik, egészséges. . . Talán nem is tudja: egy kicsiny írásban is szerepel (Gitta meséi: Kaland a birkózóval cím alatt),

ahol nevével „élve” egy „másodosztályú birkózó” próbál ismerkedni, feleséget szerezni. Érdekes, az asszony neve szlávok: Olga. . .

Gyakori vendég még Zs., aki egzotikus áruval kereskedik, tud élni, a pezsgő rajongója, miatta tartanak az olcsóbbak mellett mindig Hungária extra dry-t a hűtőben (nem kell félni, a palackban soha nem marad még mutatóban sem, ha kell, segíték). Vele jókat beszélgetünk a borról, borászokról, borsznobokról, Villányban nagyon otthon van. Ritkábban jön, akkor edzésről, wellnessből, vékony, sportos alakja és tarra nyírt feje messziről feltűnik. Sokszor csapódik hozzá – olykor így hozzánk – J. bácsi, a húsk és sonkák mestere, aki séfként is működött elit helyen, mielőtt a piacon is gyökeret vert, ma már nyugdíjasként van jelen. A régi Jugoszlávia Szlovénia nevű köztársaságának szülötte, de magyarként él, azért szívesen beszélget a férfi kofák között megtalált egykori jugoszláv sorstársával „jugoszlávul”. A beszélgetést némi rövidital és pezsgő szokta kísélni, ami főként partnerére nézve káros – hangoskodás és furcsa nacionalizmus kap ilyenkor teret. Érdekes: a kocsmát ezekben a percekben érthetetlen okokból többen elhagyják.

A sornak persze nincs vége. Szólhatnék a mindig régivágásúan, „bárósan” elegáns idős úrról (nyáron fehér öltöny, fehér cipő), akiről kevesen tudják, hogy már a Kádár rendszerben kém(elhárító?) volt, a orosz nyelvek szerint ma is vissza-visszahívják. Vagy J.-ről, a nemrég még magas beosztású város-házi tisztviselőről, akinek unokatestvére is megmártózott a politikában, csak más párt színeiben. Aztán a Liszt Ferenc-díjas ének-és előadóművésznő férje (élettársa), a volt légiós, őstörténész, T. is érdekes figura, ahogy látom, ő most ismerkedik ezzel a világgal.

De álljunk meg itt, vagy ülünk mi is le egy pohár italra, ennyi is – remélem – érzékelteti: a piac maga az élet.

A PIAC ÉS A VÁSÁR MINDIG EGYET JELENTETT a sokadalommal, ahol pedig sok ember van jelen egy időben, ott óhatatlanul megjelenik az étel és az ital, legyen az lacikonyha vagy kocma. Nem véletlen, hogy a piacot és a vásárt együtt emlegetem, etimológiai szempontból erős az átfedés. Nyelvünkben a „vásár” tűnik fel előbb, az első írásos emléke 1055-re tehető. Iráni eredetű, a „wazar”=vásár, piac szóból eredeztethető, és valószínűleg azonos az újperzsa „bazar”-ral. Ez utóbbit mindenki ismeri, akár személyesen meglátogatva egy külföldi úton, akár hazai boltok nevéből, akár hallomásból. Az olasz „piazza”, tér szóból magyarosodott „piac” később, 1372 táján jelent meg írásban nyelvünkben. És bár a mai értelmezés szerint a vásár inkább időszakos, termékekre specializálódott, regionális vagy országos árucserét jelent (no meg a leértékeléseket. . .), a piac pedig a napi vásárlások színtere, a fogalmak keverednek. Így lehet, hogy a piacokkal azonos célokat szolgálnak a vásárcsarnokok.